

Педагогическо списание на
Великотърновския университет
„Св. св. Кирил и Методий“

ПЕДАГОГИЧЕСКИ
ЛЮБЛИМЦИ

Брой 1, 2016

СОЦИАЛНОПЕДАГОГИЧЕСКА ПОДКРЕПА НА
МОМИЧЕТА И ЖЕНИ С ХОМОСЕКСУАЛНА
ОРИЕНТАЦИЯ

Яна Димитрова

SOCIAL PEDAGOGICAL SUPPORT FOR GIRLS AND
WOMEN WITH HOMOSEXUAL ORIENTATION

Yana Dimitrova

Abstract: *The present paper focuses on tracing the origins of the issue of “women’s homosexuality” as a phenomenon from the perspective of social pedagogy. It aims at developing effective models of supporting strategies for women with homosexual orientation and their families. These models would enable the adequate social inclusion of such women and would facilitate overcoming of the negative public attitudes towards them.*

Key words: *homosexual orientation; social pedagogical support*

Днес, когато се възприемаме като неразделна част от модерната Европейската общност, в обществото ни продължава да стои темата табу – „различните“. Въпреки усилените опити да се преодолее дискриминацията, тя все още съществува в различни форми – полова, етническа, религиозна и т.н. С основание може да се твърди, че подчертано негативно отношение от страна на обществото се наблюдава и спрямо хората с хомосексуална ориентация. Причините са много, но може би най-голямо отражение дава непознаването на проблема в дълбочина.

Проблемът за хомосексуалността не е нов в научната литература и е бил обект на внимание в различни области на познанието – медицинска, психологическа, педагогическа, религиозна, морално етическа и др. Всяка от тези области разглежда от своя гледна точка въпросите на пола, полово обусловеното поведение, половите роли и взаимоотношенията между тях в търсене на научно обосновани отговори на въпросите, свързани с хомосексуалността и отношението към нейните носители.

В продължение на много години в Р България проблемът хомосексуалност и особено този за хомосексуалността при жените е бил игнориран. И въпреки че днес се говори повече за него, не е изследван напълно.

Темата за хомосексуалността и в частност тази при жените все още е тема – табу за обществото ни. Непознаването на причините и същността на феномена „хомосексуализъм“ създава предпоставки за негативно отношение и стереотипни нагласи спрямо жени с хомосексуална ориентация. Формираното мнение в обществото възпрепятства приемането на такива жени и третирането им като негови пълноценни членове. Това от своя страна ограничава тяхната пълноценна социална интеграция и оказва негативно влияние върху личностното и социалното им развитие.

Хомосексуалността при жените е явление, което се отразява върху общественото мнение, проектира се в неговите отношения и жизнени перспективи. За да се преодолеят или предотвратят тези отражения, е необходима единна система за специализирана психосоциална работа за интеграция на жени с хомосексуална ориентация.

Основният дефицит към настоящия момент се корени в непълното изследване на този феномен, водещо до ограничения в развитието на ефективни социални и педагогически практики. Основните му проявления се изразяват в:

1. Не са разработени унифицирани образователни програми за работа с жени с хомосексуална ориентация хомосексуалността както сред младите хора, така и сред всички останали възрастови групи. В социалната и педагогическата теория, а и в практиката са недостатъчни дейностите, основаващи се на съвременното европейско и световно разбиране за това явление.

2. Няма стандартизирани, надеждни методики за диагностика на този феномен в социалната и педагогическата реалност.

3. Не са създадени и стандарти за предоставянето на социални услуги за тази група лица.

Изследователите, търсещи за степента на влияние на биологичния пол за проявяване на хомосексуалността на индивида, през годините се съсредоточават върху наблюдения на междуполовите и еднополовите отношения и видове. Стигат до извода, че не може със сигурност да се намерят доказателства за наличие на аналогия между животинския и човешкия свят. Така например Жак Кораз отбелязва: „На пръв поглед не изглежда логично хомосексуалността да бъде представена като противоестествено явление – тя е част от природата (поне от човешката природа) и ако я обявим за противоестествена, то в състояние ли сме да определим в кой етап от развитието на природата се появява тя“ (Кораз 2000: 43)? Как може да се твърди, че полът определя хомосексуалността, като съществуват различни и специфични за различните полове поведения, свързани с размножаването, но и наблюдаваме характерни конкретни случаи, при които единият индивид проявява черти, които са характерни за другия пол.

В своите трудове Зигмунд Фройд споделя, че „подлежащият на изясняване факт е указание за това, че изблиците на половия нагон спадат към ония прояви, които и нормално се образуват най-зле от висшите духовни дейности. Който е душевно анормален в някакво отношение – социално, етично, – той съгласно моя опит по правило е анормален и в сексуалния си живот. Има обаче много анормални в половия си живот, които във всяко друго отношение са като обикновените хора и които в собствената си личност са съпреживели човешкото културно развитие, чието слабо място е сексуалността“ (Фройд 1991: 35).¹

“През пубертетния период 12–16-годишните за първи път възприемат собственото си тяло като еротичен обект, вторичните полови белези стават за тях същевременно и признак за израстване на пола“ (Кон 1990: 307).² Лица, на които е присъщо смущение, срамежливост или страх от противоположния пол, неизграденост на спортни или социални умения, не следва да се приемат с етикета “хомосек-

суалист”. След като етикетът „хомосексуалист“ е популяризиран, той започва да въздейства върху качеството на живота на човека. Това, което ние вярваме за себе си, е от изключителна важност, тъй като се отразява върху целия начин на живот.

За човека с ориентация към същия пол, който е в период на осъзнаване на сексуалността си, има много източници на болка. Тъй като родителите автоматично третират своето дете с ориентация към същия пол като хетеросексуална личност, то проявява неясно, неопределено чувство, че нуждите му не се удовлетворяват, сякаш от цяла вечност е протегнало ръка към родителите си, а те все се опитват да я хванат, но я търсят в друга посока. Родителите и детето не съумяват да осъществят здрава емоционална връзка.

Много родители, след като научат за ориентацията към същия пол на тяхното дете, се чувстват изолирани и откъснати от обичайната си среда. Няма начин да знаят, че милиони други родители също имат деца с хомосексуална ориентация и затова не са сами. Единственото, което чувстват, е, че са били захвърлени в свят, където всичко е ново и непознато. И най-лошото от всичко е, че по всяка вероятност нямат с кого да поговорят за това, което им се случва непрекъснато.

Жените с хомосексуална ориентация започват да се борят с един опасен набор от чувства: страх от проявяващата се сексуалност, която изглежда толкова различна от тази на връстниците; болезнено осъзнаване, че е част от едно потиснато и отхвърлено общество; гняв, че трябва да се справят с този огромен нежелан проблем; вина, че е тази ужасна личност, на която обществото вече е сложило етикет. Попаднала в социална изолация, младата жена търси причините за случващото се, като не намира подходящ човек за разрешаване на ежедневно възникващите проблеми. Тя се затваря в себе си, като изпитва срам и вина.

Ориентираните към същия пол жени полагат големи усилия, за да прикрият своята хомосексуална личност. Те прилежно си създават защитни механизми, като се опитват да научат приеманото от обществото поведение. Полагат усилия, за да изглеждат като обкръжаващите ги хетеросексуални хора. За известен период от време успяват да прикрият своята различна сексуалност. Тези жени

несъзнателно или съзнателно прибягват към друга форма за разкриване. Търсят начини за включване на темата за хомосексуалността в общуването. Дават примери с реални лица или герои от художествената литература, от поведението на които са се впечатлили. В други случаи и то предимно подсъзнателно подсказват за съществуването на хора с различна сексуална ориентация.

Освен това, ориентираната към същия пол жена често избягва обвързването с други хора – семейства, приятели, връстници, учители, колеги. Всеки от тях играе определена роля и винаги изпитва страх от саморазкриване, самохарактеризиране на своята сексуална ориентация.

В пубертета момичетата с друга сексуална ориентация се стремят да изберат приятелки, чрез които по-пълно ще могат да удовлетворят своите потребности от споделяне на проблема. Според д-р Николози, главният конфликт, който стои в основата на женската хомосексуалност, е че „...момичето несъзнателно се отрича от собствената си женственост“ (Николози 2012: 218).

Повечето родители тълкуват това като изолиране или омраза към мъжете от страна на тяхната хомосексуална дъщеря. Това, което родителите не разбират е, че тази избирателност е начин на момичето с друга сексуална ориентация да си осигури взаимна подкрепа в свят, който е изцяло враждебен към нея. Това също е начин за създаване на търсени социални взаимоотношения, тъй като много от хетеросексуалните хора не възприемат момичетата с друга полова ориентация. От своя страна носителите на хомосексуална ориентация правят опити да контролират своето поведение, като си служат с външните похвати на хетеросексуалността, когато са на обществени места. Обаче те не изпитват удоволствие от допира на ръцете на човека от другия пол, както го правят хетеросексуалните двойки; нито пък изпитват желание от близостта на другия в танца. По тази причина те се чувстват по-спокойни по-свободни на местата, предназначени за себеподобни и ги предпочитат пред тези за хетеросексуални. Почти винаги възниква някаква ситуация, в която таеното през годините все пак се проявява в облика и в начина на живот. Или самият човек започва да освобождава душата си от затвора, който сам си е създал, или пък търси физически лек срещу постоянния стрес, породен от неговите опитите да бъде не такъв, какъвто е.

По принцип жените с хомосексуална ориентация по-рядко търсят съвет и помощ относно своята сексуална ориентация към същия пол, в сравнение с мъжете с хомосексуална ориентация. Вероятно това поведение е възможно, защото за жените е по-лесно да прикрият пред другите сексуални нагони. Освен това жените с друга полова ориентация са преди всичко верни на женския си облик, поради което те подсъзнателно се ръководят за понасяне на трудности. Стремят се да не създават провокативно впечатление, да не се държат провокативно, за да избегнат чуждата агресия. По тази причина, те често прибегват към саморазрушителни начини за справяне с техните вътрешни болки. Злоупотребата с алкохол или с лекарства и наркотици са два пътя, по които много жени с друга полова ориентация избират да минат, за да избягат от своите истински чувства; или пък, много от тях решават да запазят несполучливия си брак като изкупление за вината, която изпитват заради провала си като съпруги.

Друг метод за търсене на изход от другата сексуална ориентация е преосмислянето или сделката със съвестта. Юношата в гимназията, студентът в университета, младежът на първото си работно място – всички те, които още не са се разкрили пред другите, слушат как хората говорят за този феномен и с болка преживяват, че тези несправедливо ориентирани изказвания се отнасят и за самите тях.

До неотдавна обществото не предлагаше място, на което младите хора спокойно и без да бъдат заплашвани могат да научат повече за своята сексуалност и да получат помощ. В идеалния случай това запознаване трябва да се провежда вкъщи. Децата и младите хора трябва да имат възможност да обсъждат свободно с родителите си всеки сексуален въпрос и да получат мъдри и подпомагащи ги съвети и знания, за да формулират собствената си ценностна система. Почти за всички е ясно, че това е една утопична мечта. Църквите, училищата и някои квартални младежки групи също правят опити за предлагане на подходящи условия, в които младите хора да се запознават със своята сексуалност с помощта на връстниците си. Там жените с хомосексуална насоченост не намират отговори на интересувашите ги въпроси, тъй като в тях единствено се представя хетеросексуалната култура.

Къде могат да отидат младите хора, за да научат повече за своята хомосексуалност и да бъдат обградени с разбиране и грижи, без да бъдат обсъждани? За много младежи и девойки няма такива места, особено ако живеят в малочислени населени места, в малко градче или дори в някои централни градове в запазилите своя консерватизъм райони. В такава обстановка човек, който признае ориентацията си към същия пол, все едно подава заявление да бъде отблъснат и отхвърлен от семейството, приятелите, училището, църквата, работодателите, хазяите и дори от тези, които са овластени да защитават обществената безопасност – полицията и местната администрация.

Това е особено вредно за младите хора, тъй като те не се решават да говорят в своето семейство, както и пред заобикалящите ги за изпитването на привличане и преживяване на своите любовни чувства към хора от същия пол. Те нямат нито възможност, нито опит да споделят своите лични преживявания, за да получат необходимата им информация. На тях им остава единствено да се борят сами, като използват оскъдната информация, която намират в някои публикации за хомосексуалността. Настойчиво правят опити за самообучение, което не им носи удовлетворяващи ги резултати.

С основание може да се твърди, че подчертано негативно отношение от страна на обществото се наблюдава спрямо хората с хомосексуална ориентация.

Все повече се налага убеждението, че чрез целенасочена специализирана работа в две основни насоки: от една страна, социално-педагогическа работа с момичета и девойки, притежаващи хомосексуална ориентация и техните семейства, за да се постигне поносимо приемане на различността и нейните последствия, и от друга – с подрастващите в ученическа възраст за промяна на нагласите им към хомосексуализма и хомосексуалистите. Така биха се създали по-благоприятни условия за успешна и пълноценна социална интеграция на сексуално различните в обществото.

БЕЛЕЖКИ

¹ **Кораз, 2000:** Кораз Ж. *Хомосексуалността*. София: ИК Одри. // **Koraz, 2000:** Koraz, Zh. *Homosexualnostta*. Sofia: IK Odri.

² **Николози, Николози, 2012:** Николози, Д., Николози, Л. *Превенция на хомосексуалността. Наръчник за родители*. София: Мембра. // **Nikolozhi, Nikolozhi 2012:** Nikolozhi. D., Nikolozhi. L., *Preventsiya na homosexualnostta. Narychnik za roditeli*. Sofia: Membra.

ЛИТЕРАТУРА

Кон, 1990: Кон, И. *Въведение в сексологията*. София: Наука и изкуство.
// **Кон, 1990:** Кон, I. *Uvedenie v sexologiyata*. Sofia: Nauka I izkustvo.

Фройд, 1991: Фройд, З. *Психология на сексуалността*. София: Христо Ботев. // **Freud, 1991:** Freud, S. *Psihologiya na seksualnostta*. Sofia: Hristo Botev.